CZU: 340.134:343.6(478) **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.60**

EFECTUL LEGII NR. 136/2024 ASUPRA NORMELOR PRIVIND INFRACȚIUNILE CONTRA PERSOANEI

BRÎNZA Serghei,
Universitatea de Stat din Moldova,
doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Departamentul Drept penal al Facultății
ORCID: 0000-0001-5937-3926

STATI Vitalie,
Universitatea de Stat din Moldova,
doctor în drept, profesor universitar,
Departamentul Drept penal al Facultății de Drept
ORCID: 0000-0003-1371-4961

SUMMARY

The amendments, implemented by Law no. 136/2024 in Chapters II, III, IV and VII of the special part of the Criminal Code of the Republic of Moldova, largely correspond to the objective of ensuring the stability and clarity of the criminal law, which was drawn up in Law no. 211/2021. At the same time, the phrase "in the exercise of a function" in art. 149 and 157 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, as well as certain wordings from art. 165^1 and 206^1 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, could undermine the achievement of the desired protection of the person against arbitrariness, with the exclusion of abusive and extensive interpretations. The analysis from this study and the recommendations, which we have formulated, are intended to contribute to the elimination of the revealed deficiencies and to the continuous raising of the quality standard of the criminal law.

Keywords: repetition of offenses; the exercise of a function; exploitation of a person; enticing the minor for sexual purposes; illegally taking children out of the country.

Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 (Anexa nr. 1 la Legea nr. 211 din 06.12.2021 pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (în continuare – Legea nr. 211/2021)) prevede – în cadrul Direcției strategice II „Accesul la justiție și calitatea actului de justiție" – Obiectivul 2.1 „Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției". Conform acestui obiectiv, „prioritate constituie [...] promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe

respectarea drepturilor omului, pe garantarea unei justiții penale echitabile. În acest sens, eforturile urmează a fi conjugate în vederea asigurării calității legii penale, cerință ce urmărește protecția persoanei împotriva arbitrarului, cu excluderea interpretărilor abuzive și extensive" [1].

În contextul enunțat, printre obiectivele specifice se evidențiază „Asigurarea stabilității și clarității legii penale". Anume acest obiectiv specific a fost urmărit în procesul de elaborare a proiectului pus la baza Legii nr. 136 din 06.06.2024 pentru modificarea unor acte normative [2] (în continuare – Legii nr. 136/2024). Potrivit Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 (Anexa nr. 2 la Legea nr. 211/2021), obiectivul specific sus-menționat presupune „elaborarea unui concept de modificare a legii penale în scopul stabilirii unei politici unice pe termen lung, prin care să fie realizate următoarele: analiza deficiențelor instituțiilor din Codul penal, cu identificarea măsurilor de remediere; evaluarea [...] fenomenului criminogen raportat la gravitatea faptelor incriminate și a pedepselor stabilite; identificarea, inclusiv prin prisma jurisprudenței, a prevederilor care generează interpretări neuniforme" [1].

Pornind de la aceste premise, în continuare vom stabili în ce măsură amendamentele, operate prin Legea nr. 136/2024, respectă dezideratul de „protecție a persoanei împotriva arbitrarului, cu excluderea interpretărilor abuzive și extensive" [1]. Întrucât legea respectivă vizează un număr mare de norme penale, în prezentul studiu ne vom axa numai pe remanierile cele mai importante care se referă la normele ce prevăd răspunderea pentru infracțiunile contra persoanei (adică normele din Capitolele II, III, IV și VII din partea specială a Codului penal).

1. Salutăm abrogarea prevederilor din art. 145, 158 și 165 CP RM, potrivit cărora răspunderea era agravată pentru repetarea de infracțiuni. În aceeași ordine de idei, menționăm excluderea din alin. (1) art. 33 CP RM a textului „ , cu excepția cazurilor când săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni este prevăzută în articolele părții speciale a prezentului cod în calitate de circumstanță care agravează pedeapsa" [2].

Nu putem să omitem preistoria acestei importante revizuiri legislative.

Astfel, încă în 2007 am menționat într-o publicație științifică: „Repetarea infracţiunii nu trebuie aplicată „dozat". Ea trebuie exclusă cu desăvârşire din legea penală, astfel încât să nu mai apară nici un fel de îndoieli că unicele tipuri ale pluralităţii de infracţiuni, fixate în Codul penal al Republicii Moldova, sunt concursul

de infracţiuni şi recidiva. [...] Drept compensare, legiuitorul trebuie să extindă acţiunea conceptului „concurs de infracţiuni" asupra săvârşirii de acelaşi făptuitor a două sau mai multor infracţiuni identice. Aceasta va contribui la o mai bună diferenţiere a răspunderii penale, la stabilirea mai echitabilă a pedepsei, la promovarea mai consecventă a scopurilor şi principiilor legii penale, şi, nu în ultimul rând, la ridicarea standardelor justiţiei penale" [3].

Legiuitorul a reacționat la acest demers al nostru și, la 18.12.2008, a adoptat Legea nr. 277 pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova [4]. Efectul adoptării acestei legi a constat în excluderea din aproximativ 80 de norme de incriminare a circumstanței agravante care se referă la repetarea infracțiunii. Totuși, în unele articole din Codul penal (art. 145, 158, 165 etc.) această agravantă a fost, din motive neclare, păstrată.

În 2019, într-o altă publicație științifică [5], am semnalat și am analizat erorile judiciare admise în număr mare la aplicarea dispoziției de la lit. o) alin. (2) art. 145 CP RM. Astfel de erori erau admise în pofida aportului nostru doctrinar, dar și a explicațiilor suficient de clare ale Plenului Curții Supreme de Justiție [6] cu privire la interpretarea dispoziției respective.

Iată că, abia în 2024, putem afirma cu satisfacție că problema, despre care am vorbit pe parcursul a 17 ani, și-a găsit rezolvarea. Ca efect, urmează să se aplice regulile concursului de infracțiuni, chiar dacă două sau mai multe infracțiuni, care se succedă, sunt prevăzute de același alineat al articolului ce prevede astfel de infracțiuni.

2. O altă serie de amendamente se referă la art. 149 și 157 CP RM. Aceste articole au fost completate cu alineate ce stabilesc răspunderea factorului de decizie aflat în exercițiul funcției, care comite fie lipsirea de viață din imprudență, fie vătămarea gravă ori medie a integrităţii corporale sau a sănătăţii cauzată din imprudenţă. În același timp, anumite prevederi din art. 158, 165, 166[1], 168, 205 și 206 CP RM au fost completate cu cuvintele „cu folosirea situației de serviciu". Toate aceste amendamente constituie o compensare *sui generis* a excluderii sintagmei „urmări grave" din art. 327 și 329 CP RM. Încă în 2018, într-o hotărâre a Curții Constituționale, Parlamentului i s-a recomandat să modifice normele în care se folosea sintagma respectivă, pentru a fi înlăturat „riscul ca o urmare să fie catalogată

drept gravă în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei care au competența aplicării legii penale" [7].

Această recomandare și-a găsit realizarea în Legea nr. 136/2024. Totuși, pune în gardă modul în care legiuitorul a înțeles să implementeze recomandarea instanței de contencios constituțional. Ne referim la folosirea în Legea nr. 136/2024, în paralel, a sintagmelor „în exercițiul funcției" și „cu folosirea situației de serviciu". Un asemenea paralelism terminologic ar putea genera interpretări eronate.

Sintagma „cu folosirea situației de serviciu" a fost analizată suficient în doctrina penală și, de asemenea, a fost interpretată într-o manieră acceptabilă de către Plenul Curții Supreme de Justiție. Important este să reținem că pe parcursul a aproximativ 20 de ani s-a format o practică statornică de interpretare și aplicare de către instanțele de judecată a normelor penale care conțin sintagma respectivă.

Folosirea situației de serviciu se exprimă în profitarea, prin încălcarea legii, de atribuțiile de serviciu acordate, fără a exceda limitele acestor atribuții. Este necesar să precizăm că situația de serviciu poate fi folosită doar cu intenţie. În toate normele din partea specială a Codului penal, în care se recurge la sintagma „cu folosirea situației de serviciu", sunt incriminate fapte săvârșite exclusiv cu intenție.

În comparație cu sintagma „cu folosirea situației de serviciu", sintagma „în exercițiul funcției" provoacă controverse. Din analiza unor prevederi normative se poate vedea că interpretarea acestei sintagme nu este uniformă.

De exemplu, în unele norme se stabilește că exercițiul funcției se referă doar la ipoteza de exercitare a atribuțiilor de serviciu (alin. (1) art. 20 al Legii nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public [8]). O concluzie similară se desprinde din pct. 53 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 9 din 26.03.2020 pentru interpretarea articolului 137 din Constituție [9]. Din alte norme însă reiese că exercițiul funcției presupune o listă largă de ipoteze, care include, *inter alia*, ipoteza de îndeplinire a atribuțiilor de serviciu (de exemplu: art. 25 al Legii nr. 170 din 19.07.2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate [10]; art. 28 al Legii nr. 134 din 13.06.2008 cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat [11], etc.).

Din unele prevederi normative aflăm că exercițiul funcției trebuie deosebit de ipoteza când factorul de decizie este „în afara relaţiilor de serviciu" [12] (alin. (1) art. 26 al Legii nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului). În alte dispoziții normative se statuează însă că exercițiu al funcției se consideră, între altele,

„îndeplinirea obligaţiilor de serviciu [...] în afara orelor de program" [13] (lit. c) alin. (3) art. 26 al Legii nr. 1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Naţional Anticorupţie).

Să nu uităm și de acele acte normative care conțin sintagma „în exercițiul funcției" fără a oferi vreun indiciu cu privire la înțelesul acesteia (de exemplu: Legea nr. 761 din 27.12.2001 cu privire la serviciul diplomatic [14]; Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică [15]; Legea nr. 64 din 30.03.2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție [16], etc.).

Situația se complică și mai mult dacă luăm în considerare Nota informativă la proiectul care a fost pus la baza Legii nr. 136/2024. Potrivit acestui act, sintagma „folosirea situației de serviciu" se referă la „cazul în care infracţiunile au fost comise în exerciţiul *sau în legătură cu exerciţiul prerogativelor specifice funcţiei sau profitând de autoritatea specifică funcţiei publice* (evid. ns.)" [17]. În replică, menționăm că abuzul de putere sau abuzul de serviciu, incriminat în art. 327 CP RM, presupune folosirea situației de serviciu. Însă, acest articol prevede expres că subiectul infracțiunii se află exclusiv în exercițiul funcției. Art. 327 CP RM nu se referă la cazul în care abuzul de putere sau abuzul de serviciu este săvârșit „în legătură cu exerciţiul prerogativelor specifice funcţiei sau profitând de autoritatea specifică funcţiei publice" [17]. De asemenea, din unele norme cu caracter extrapenal reiese că exercițiul funcției trebuie delimitat de ipoteza când fapta este comisă în legătură cu exercițiul funcției (de exemplu: alin. (2) art. 20 al Legii nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public [8]; alin. (2) art. 14 al Legii nr. 80 din 07.05.2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică [18]).

Sintagma „în exercițiul funcției" este folosită atât în norme care incriminează fapte săvârșite cu intenție, cât și în norme care incriminează fapte comise din imprudență. Aceasta deosebește sintagma în cauză de sintagma „cu folosirea situației de serviciu".

Toate aceste detalii denotă că sintagma „în exercițiul funcției" are o sferă mai largă decât sintagma „cu folosirea situației de serviciu". Totodată, anumite asemănări dintre cele două sintagme sporesc riscul de aplicare discreționară a normelor care conțin sintagma „în exercițiul funcției". Există pericolul ca, în practică, aceste norme să fie interpretate extensiv defavorabil, deci cu încălcarea art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Soluția, pe care o propunem, constă în definirea clară și previzibilă în Capitolul XIII din partea generală a Codului penal a noțiunii „exercițiul funcției".

In concreto, recomandăm legiuitorului ca, în art. 134[26] CP RM, definiția noțiunii „Exercițiul funcției" să fie formulată astfel: „Prin exercițiu al funcției se înțelege executarea obligațiilor de serviciu sau profesionale, dacă normele, ce reglementează statutul persoanei care deține funcția exercitată, nu prevăd altfel". La fel, recomandăm legiuitorului să utilizeze o terminologie uniformă (și anume: în partea specială a Codului penal, sintagma „exercițiul funcției" să substituie atât sintagma „exercițiul funcțiunii" (lit. b) alin. (2) art. 237 și lit. d) alin. (2) art. 287 CP RM), cât și sintagma „exercitarea funcției" (alin. (1) art. 324, alin. (1) art. 325 și alin. (1) art. 326 CP RM)).

3. Următorul amendament constă în adoptarea art. 206[1] CP RM, care prevede răspunderea pentru utilizarea rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de copii. Nu se poate afirma că fapta, prevăzută la art. 206[1] CP RM, presupune o incriminare *ex novo*. Pur și simplu art. 165[1] CP RM (care înainte se aplica indiferent de vârsta victimei) a fost disjuns în două articole. Astfel, art. 165[1] CP RM în varianta în vigoare se aplică în cazul victimei adulte, iar art. 206[1] CP RM se aplică în cazul victimei minore. Astfel, prin asigurarea unei diferențieri mai adecvate a răspunderii făptuitorului în funcție de vârsta victimei exploatate, acesteia i se oferă o protecție mai eficientă.

Atât în art. 165[1] CP RM, cât și în art. 206[1] CP RM, remarcăm o eroare conceptuală care compromite interpretarea și aplicarea acestora în corespundere cu principiul legalității. Astfel, în art. 165[1] CP RM este menționată exploatarea victimei în infracțiunea de trafic de ființe umane. Respectiv, în art. 206[1] CP RM legiuitorul vorbește despre exploatarea victimei în infracțiunea de trafic de copii. Astfel de teze nu sunt corecte. Aprioric, exploatarea victimei constituie scopul infracțiunilor de trafic de ființe umane și de trafic de copii. Realizarea acestui scop depășește cadrul infracțiunilor în cauză și necesită calificare aparte.

Formulările din art. 165[1] și 206[1] CP RM, pe care le criticăm, nu corespund dispoziției din art. 19 al Convenţiei Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane. Conform acestui articol, „fiecare Parte va evalua posibilitatea adoptării unor măsuri legislative şi altor măsuri necesare pentru a califica drept infracţiune, în conformitate cu dreptul intern, utilizarea serviciilor care fac obiectul exploatării prevăzute la articolul 4 litera (a) a prezentei Convenţii, având cunoştinţă de faptul că persoana în cauză este victimă a traficului de fiinţe umane" [19]. Potrivit dispoziției din art. 4 din aceeași Convenție, la care se face referire, „exploatarea cuprinde, cel

puţin, exploatarea prostituției celorlalţi sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forţate, sclavia sau practicile similare acesteia, aservirea sau prelevarea de organe" [19]. Prevederi similare găsim în alin. (2) art. 3 și alin. (4) art. 18 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 05.04.2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului [20].

Așadar, în cazul infracțiunilor prevăzute la din art. 165^1 și 206^1 CP RM, sunt utilizate produse și/sau servicii care constituie rezultatul exploatării nu în cadrul infracțiunii de trafic de ființe umane sau al infracțiunii de trafic de copii, ci ca urmare a săvârșirii acestor infracțiuni. Considerăm imperios ca această idee să fie pusă la baza revizuirii art. 165^1 și 206^1 CP RM.

In concreto, recomandăm legiuitorului ca: în alin. (1) art. 165^1 CP RM, textul „exploatării în infracțiunea de trafic de ființe umane" să fie înlocuit prin cuvintele „realizării scopului de exploatare al infracțiunii de trafic de ființe umane"; în alin. (1) art. 206^1 CP RM, textul „exploatării în infracțiunea de trafic de copii" să fie înlocuit prin cuvintele „realizării scopului de exploatare al infracțiunii de trafic de copii".

4. Următoarele amendamente, care merită atenție, se referă la art. 175^1 CP RM, în care se incriminează ademenirea minorului în scopuri sexuale.

În primul rând, în rezultatul adoptării Legii nr. 136/2024, dispoziția acestui articol a fost modificată pentru a fi mai clară și mai previzibilă, dar și pentru a-i fi lărgită sfera de aplicare. La concret, în alin. (1) art. 175^1 CP RM, cuvintele „privind viața sexuală" au fost substituite cu textul „prevăzute la art. 171-175, 208^1" [2].

Această modificare are ca obiectiv ajustarea textului art. 175^1 CP RM la art. 23 al Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale [21], precum și la alin. (1) art. 6 al Directivei 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului [22]. Or, în conformitate cu aceste două acte internaționale, scopul infracțiunii de ademenire a minorului în scopuri sexuale poate consta în săvârșirea nu doar a unei infracțiuni privind viața sexuală, ci și a infracțiunii de pornografie infantilă. În afară de aceasta, nu trebuie să ignorăm faptul că ademenirea minorului în scopuri sexuale este și ea o infracțiune privind viața sexuală.

Totuși, scopul infracțiunii, prevăzute la art. 175[1] CP RM, nu poate consta în comiterea infracțiunii de ademenire a minorului în scopuri sexuale.

În alt context, în rezultatul adoptării Legii nr. 136/2024, a fost abrogată prevederea de la litera c) alineatul (2), care conținea agravanta „de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru o infracțiune cu caracter sexual sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză” [23]. În partea specială a Codului penal numai în art. 175[1] era prezentă o asemenea agravantă.

Prevederea abrogată, pe care o examinăm, a apărut în art. 175[1] CP RM în rezultatul adoptării Legii nr. 121 din 02.06.2016 pentru modificarea articolului 175[1] din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 [24]. În scurt timp după aceasta, într-o publicație științifică, am argumentat de ce nu suntem de acord cu prezența unei asemenea circumstanţe agravante în legea penală a Republicii Moldova: „Or, încă în perioada aplicării Codului penal anterior, a fost adoptată următoarea recomandare pentru instanțele judecătorești: „Se atenţionează instanţele de judecată că asemenea semne calificative prevăzute în Codul penal în vigoare cum sunt: săvârşirea infracţiunii de către o persoană condamnată anterior pentru aceeaşi infracţiune [...] contravine prevederilor art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale [...]” [25]. În afară de aceasta, nu este deloc clar ce înseamnă „alte fapte care au relevanță pentru cauză”. Cu certitudine, o asemenea sintagmă nereușită va genera interpretări diferite printre practicieni, precum și erori de calificare. În consecință, recomandăm legiuitorului excluderea literei c) din alin. (2) art. 175[1] CP RM” [26].

Iată că, după opt ani de așteptare, legiuitorul a dat dovadă de receptivitate și a soluționat problema pe care am semnalat-o atunci.

5. Ultima remaniere legislativă, la care ne vom referi, vizează art. 207 CP RM, în care se incriminează scoaterea ilegală a copiilor din țară.

Înainte de adoptarea Legii nr. 136/2024, infracțiunea, prevăzută la art. 207 CP RM, presupunea două modalități normative: 1) scoaterea copilului din ţară în baza unor acte false sau pe altă cale ilegală; 2) abandonarea copilului în străinătate.

În rezultatul adoptării Legii nr. 136/2024, acest articol a fost disjuns în două alineate. Infracțiunea, prevăzută de alineatul (1), corespunde, într-o anumită măsură, modalității normative nr. 1), menționată mai sus. Spunem „într-o anumită măsură”, deoarece, în loc de sintagma „pe altă cale ilegală”, acum este utilizată o expresie

caracterizată printr-o precizie mai mare: „prin eludarea de la controlul efectuat la trecerea frontierei” [2]. Este de menționat că sintagma „pe altă cale ilegală” din art. 207 CP RM s-a aflat relativ recent în vizorul instanței de contencios constituțional. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 128 din 29.10.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 129g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 207 din Codul penal și din Legea nr. 269 din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, s-a constatat că sintagma respectivă corespunde Constituției [27]. Cu toate acestea, legiuitorul a decis să substituie sintagma „pe altă cale ilegală” din art. 207 CP RM printr-o expresie mai clară și mai previzibilă. Ceea ce considerăm benefic.

Revenind la efectul Legii nr. 136/2024 asupra art. 207 CP RM, consemnăm că infracțiunea, prevăzută de alineatul (2), presupune că, după săvârșirea faptei descrise la alineatul (1), victima este abandonată în străinătate. Cu alte cuvinte, modalitățile normative care (înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 136/2024) aveau un caracter alternativ, formează o succesiune în varianta în vigoare a infracțiunii prevăzute la alin. (2) art. 207 CP RM. Având în vedere această cumulare de pericole sociale, infracțiunea în cauză este sancționată mai sever decât cea de la alin. (1) art. 207 CP RM. Astfel, efectul Legii nr. 136/2024 asupra art. 207 CP RM constă în diferențierea mai adecvată a răspunderii pentru scoaterea ilegală a copiilor din țară.

* * *

Cu titlu de concluzie generală, se poate afirma că amendamentele, operate prin Legea nr. 136/2024 în Capitolele II, III, IV și VII din partea specială a Codului penal, corespund în mare parte obiectivului de asigurare a stabilității și clarității legii penale, care a fost trasat în Legea nr. 211/2021. Totodată, așa cum s-a putut vedea, sintagma „în exercițiul funcției” din art. 149 și 157 CP RM, precum și anumite formulări din art. 165^1 și 206^1 CP RM, pe care le-am evidențiat *supra*, ar putea submina realizarea deziderатului de „protecție a persoanei împotriva arbitrarului, cu excluderea interpretărilor abuzive și extensive” [1]. Analiza din cadrul studiului de față și recomandările, pe care le-am formulat, au scopul să contribuie la înlăturarea carențelor relevate și la ridicarea continuă a standardului de calitate a legii penale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Legea nr. 211 din 06.12.2021 pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de

acțiuni pentru implementarea acesteia. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2021, nr. 325-333.

2. Legea nr. 136 din 06.06.2024 pentru modificarea unor acte normative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 245-246.

3. BRÎNZA, S., STATI, V. Considerente de natură politico-penală în vederea abolirii instituţiei de repetare a infracţiunii. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale), 2007, nr. 6, p. 60-72.

4. Legea nr. 277 pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 41-44.

5. BRÎNZA, S., STATI, V. Aplicarea răspunderii pentru omorul prevăzut la lit. o) alin. (2) art. 145 din Codul penal: aspecte teoretice și practice. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale), 2019, nr. 8, p. 34-44.

6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 24.12.2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracţiunile săvârşite prin omor (art. 145-148 CP al RM). [Accesat: 24.08.2024] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=318

7. Hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 01.10.2018 privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 416-422.

8. Legea nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 230-232.

9. Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 26.03.2020 pentru interpretarea articolului 137 din Constituție. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr. 126-130.

10. Legea nr. 170 din 19.07.2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate. În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 2007, nr. 171-174.

11. Legea nr. 134 din 13.06.2008 cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 120-121.

12. Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 59-60.

13. Legea nr. 1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Naţional Anticorupţie. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 91-94.

14. Legea nr. 761 din 27.12.2001 cu privire la serviciul diplomatic. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 20.

15. Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 480-482.

16. Legea nr. 64 din 30.03.2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 117-118.

17. Nota informativă la Proiectul de lege pentru modificarea unor acte

normative (modificarea Codului penal și Codului contravențional). [Accesat: 24.08.2024] Disponibil: https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6497/language/ro-RO/Default.aspx

18. Legea nr. 80 din 07.05.2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 117-118.

19. Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings. [Accesat: 24.08.2024] Disponibil: https://rm.coe.int/168008371d

20. Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 05.04.2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului. [Accesat: 24.08.2024] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:ro:PDF

21. Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse. [Accesat: 24.08.2024] Disponibil: https://rm.coe.int/1680084822

22. Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului. [Accesat: 24.08.2024] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32011L0093

23. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129.

24. Legea nr. 121 din 02.06.2016 pentru modificarea articolului 175^1 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 184-192.

25. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr. 17 din 19.06.2000 privind aplicarea în practica judiciară de către instanţele judecătoreşti a unor prevederi ale Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale. [Accesat: 24.08.2024] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=25

26. BRÎNZA, S. Răspunderea penală pentru ademenirea minorului în scopuri sexuale: experiența legislativă a Republicii Moldova. În: Актуальные научные исследования в современном мире, 2016, Вып. 7, ч. 3, p. 74-82.

27. Decizia Curții Constituționale nr. 128 din 29.10.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 129g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 207 din Codul penal și din Legea nr. 269 din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr. 313-317.